

Pesticidudbringning i Norddjurs Kommune - status og alternativer/muligheder

Forfatter: Ellen Holmboe, Driftscenter Norddjurs. 15. april 2021. Acadre nr: 18/9868.

Introduktion:

Ulf Harbo (Ø) har fremsat et forslag til udfasning af sprøjtegifte i Norddjurs Kommune til brug for budget 2022.

Denne rapport skal give et overblik over Norddjurs Kommunes brug af pesticider. Efterfølgende opstilles tre forskellige økonomiske scenarier for kommunens sprøjtepraksis til brug for fremtidige budgetforhandlinger.

Uddrag af "Udskrift af beslutningsprotokol for miljø- og teknikudvalgets møde den 25. juni 2012":

"I forbindelse med vedtagelse af budget 2012 besluttede kommunalbestyrelsen at gennemføre en besparelse på driften i Vej- og Park afdelingen i Norddjurs Kommune på 300.000 kr./år. Udmøntning af besparelsen medførte at administrationspraksis for pesticidhandlingsplanen blev ændret, således at Vej- og Parkafdelingen har mulighed for at bruge pesticider på arealer (offentlige arealer, der drives af Vej- og Park afdelingen), der ikke ligger indenfor områder med særlige drikkevandsinteresser og inden for de boringsnære beskyttelsesområder. " ¹

Status:

Driftscenter Norddjurs/Norddjurs Kommune anvender pesticider ved følgende opgaver:

- Bekæmpelse af skadedyr
- Bekæmpelse af invasive arter
- Ukrudtsbekæmpelse

Muldvarpe og andre skadedyr:

Bekæmpelse af muldvarpe - i græsarealer ved idrætscentre og ved vejbeplantninger. Frem til juli 2018 blev der også foretaget bekæmpelse i parker og grønne anlæg; dette ophørte med årets besparelse på det grønne område.

Formålet med bekæmpelsen er: At gøre idrætsarealerne spilbare, at undgå unødigt slid på klipperne og at muliggøre en ordentlig klipning af arealerne. Muldvarpeskud jævnes ud inden klipning. Bekæmpelsen foregår med udlægning af gift.

Skadedyr - Ved angreb af jordboende eller træboende hvepse, gedehamse tæt ved beboelse, hvor de er til fare, tilkaldes skadedyrsekspertter. Ligeledes hvis et angreb er så stort, at det underminerer fortove og gangarealer. Driftscentret håndterer mindre angreb af disse skadedyr, men forbruget af gift er ikke opgivet, da forbruget er minimalt.

---

¹ "Administrationspraksis for brug af pesticider på kommunale arealer" 09.00.00G01 12/2991 Sagsgang: MTU
[http://polweb.norddjurs.dk/open/Milj%C3%B8-%20og%20teknikudvalget%20\(%C3%85ben\)/2012/25-06-2012/Beslutningsprotokol%20\(%C3%85ben\)/Dagsorden_MTU1206.pdf](http://polweb.norddjurs.dk/open/Milj%C3%B8-%20og%20teknikudvalget%20(%C3%85ben)/2012/25-06-2012/Beslutningsprotokol%20(%C3%85ben)/Dagsorden_MTU1206.pdf)

Invasive arter:

Invasive arter - kæmpebjørneklo, kæmpepileurt og japansk pileurt. Forbruget på udgifterne til bekæmpelse fordeler sig med 1/3 på manuel bekæmpelse samt tilsyn og 2/3 på kemisk bekæmpelse.

Ukrudtsbekæmpelse:

Bekæmpelse af ukrudt på faste og løse belægningsflader på helleanlæg, flisdækkede bede, fortove, stier, rundkørsler, p-pladser, brostensbelagte arealer, idrætsanlæg, langs kantsten samt på den fredede ruin Fjellerup Østergaard. Her er det vurderet, at en termisk bekæmpelse vil skørne fundamentene og en manuel ved rodoptrækning vil ødelægge fuger. Der bekæmpes typisk flerårigt ukrudt som agersnerle, agertidsel, agerpadderokke, kvikgræs, mælkebøtte, skræpper, stor nælde og tidsler.

Forbrug af pesticider 2012-2020:

Forbrug af pesticider (tal i liter)	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Driftscenter Norddjurs:									
Clinic (2011), Glyfonova (2012-2018), Roundup Flex (2019)	36,8	33,7	29,12	28,1	32,1	22,54	26,3	36,6	9,95
Glyphomax HL									21,08
Swedane MCPA-750 Navn pr 2018: U46 M	11,7	5,1	3,62	4,6	5,1	4,1	3,04	1,8	4,09
Novo balance (klæbemiddel) krav om journalisering ophørt i 2018	5,03	4,05	3,69	3,5	3,9	2,59			
Institutioner: Grenaa Idrætscenter (GI)									
Jablo Glyfosat (2017), Premazor Turbo (2019) (GI)						2,8		0,81	
Ariane FGS (GI)						14,5		12,1	
Roundup (2019), Pistol (2020) (Vester Skole og Søren Kanne Skolerne)								0,04	1,1

Figur 1

Udgifter forbundet med udbringning af pesticider - kun tal for Driftscenter Norddjurs:

Økonomi (mio. kr.):	2018	2019	2020
Skadedyr *	0,05	0,04	0,03
Invasive arter**	0,04	0,04	0,05
Bekæmpelse af ukrudt ***	0,07	0,08	0,08
Indkøb	0,003	0,004	0,005
TOTAL	0,17	0,16	0,17

Figur 2

Bemærkninger:

* Skadedyr - 80-90% af udgiften er for muldvarpebekæmpelse på idrætsanlæg.

**Invasive arter - total udgift i 2020 0,08 mio. kr.

*** I 2020 har driftscentret kun nået at sprøjte to gange - normalt nås der tre gange.

Forpagtning

Norrdjurs Kommune bortforpagter 283 ha; heraf 132 ha konventionelt.

105 ha ved Grenaa, 22 ha ved Auning og 5,1 ha ved Allingåbro. Disse er forpagtningsaftaler af ældre dato (Auning og Allingåbro) samt aftaler med udgangspunkt i ekspropriationer i forbindelse med anlæggelse af omfartsvejen ved Grenaa. De kan ikke ændres, medmindre forpagter misligholder kontraktforholdet eller opsiger aftalen. Forpagtningsaftalerne ved Grenaa kan overdrages til familien.

Uddrag fra: ”Udskrift af beslutningsprotokol for miljø- og teknikudvalgets møde den 25. juni 2012 - pkt. 7. Administrationspraksis for brug af pesticider på kommunale arealer”

”Anvendelser af pesticider på offentligt ejede arealer (herunder udlejede, bortforpagtede landbrugsjord, institutioner mv.) kræver dog stadigvæk forudgående dispensation fra Norrdjurs Kommune, ud fra de hidtidige principper.

På baggrund af ovenstående er Teknik- og Miljøafdelingen i løbet af foråret 2012 blevet kontaktet af forskellige institutioner, forpagtere, lejere der synes at det er urimeligt, at de ikke har lov til at bruge pesticider på deres arealer, når Vej- og parkafdelingen kan bruge pesticider på andre offentlige arealer. På baggrund af ovenstående og behandling i MTU den 21. maj 2012 har Teknik- og Miljøafdelingen således udarbejdet nedenstående forslag til ny administrationspraksis:

Vilkår for at der meddeles dispensation til alle kommunale arealer.

1. *Der meddeles ikke dispensation til anvendelse af pesticider på bortforpagtede landbrugsarealer.”²*

Fra 2013 er der indskrevet pesticidforbud i alle nye standardkontrakter. Men der er ikke taget politisk stilling til, om de eksisterende aftaler rangerer over den vedtagne administrationspraksis fra 2012, eller om de kan/skal genforhandles, så aftalens tekst ændres til den vedtagne praksis.

Institutioner

Administrationsgrundlaget siger, at man ikke må anvende pesticider på kommunalt ejede arealer. Dette gælder både bortforpagtede arealer, idrætsanlæg, skoler og plejehjem. Administrationsgrundlaget gentager, at det ikke er muligt at indhente dispensation til bortforpagtede arealer.

Der indhentes dispensationer fra Vestre Skole, Grenaa idrætscenter og Søren Kanne Skolerne - tallene figurerer på figur 1.

---

² ”Administrationspraksis for brug af pesticider på kommunale arealer” 09.00.00G01 12/2991 Sagsgang: MTU [http://polweb.norrdjurs.dk/open/Milj%C3%B8-%20og%20teknikudvalget%20\(%C3%85ben\)/2012/25-06-2012/Beslutningsprotokol%20\(%C3%85ben\)/Dagsorden_MTU1206.pdf](http://polweb.norrdjurs.dk/open/Milj%C3%B8-%20og%20teknikudvalget%20(%C3%85ben)/2012/25-06-2012/Beslutningsprotokol%20(%C3%85ben)/Dagsorden_MTU1206.pdf)

Invasive arter - uddybning

Med indsatsplanen for bekæmpelse af kæmpebjørneklo fra 2014 har Norddjurs Kommune forpligtiget sig til at udføre bekæmpelse af kæmpebjørneklo på egne arealer.

Hvis der er få individer og det arbejdsmæssigt er fremkommeligt, anvender Driftscentrets medarbejdere altid manuel bekæmpelse af kæmpebjørneklo. De graves op eller stikkes med en spade, og skærme tages med i en sæk. Ofte ses forekomster af kæmpebjørneklo, hvor terrænet er ufremkommeligt - for eksempel højt oppe på skrånninger. Her anvendes punkt- eller fladesprøjtning.

Ved bekæmpelsen af japansk eller kæmpepileurt anvendes udelukkende pesticider, idet manuel bekæmpelse af pileurt er meget omfattende. En plante- eller rodstængel på blot 1 cm. kan vokse videre i jorden. Bekæmpelse af pileurt kompliceres yderligere ved, at planten forhandles som en prydblade. Norddjurs Kommune kan foretage bekæmpelse på egne arealer, mens planten dyrkes i private haver.³

Bekæmpelsen af de tre invasive arter varierer meget fra år til år, både i geografisk udstrækning, og hvilken af de tre arter der dominerer. Der er ikke et fast mønster i udbredelsen, og frø kan flyde og flyve langt og ligge i op til 10 år inden spiring. Dog viser den nuværende udvikling i Norddjurs, at det er bekæmpelsen af pileurt, der tager hovedparten af arbejdstiden.

---

³ Artikel fra KL 2019 beskriver problematikken:

<https://www.kl.dk/nyheder/momentum/2019/nr-8/odelaeggende-pileurter-breder-sig-i-hele-landet/>

Scenarier:

Det anvendte budget til nuværende praksis har i 2020 været på 0,17 mio. kr. Med den nuværende viden om prissætning af kemisk bekæmpelse versus alternativer, er der ikke en hurtig måde at beregne udgifter til pesticidforbrug om til tilsvarende udgifter ved pesticidfri bekæmpelse.

For at svare nøjagtigt på spørgsmålet, vil det kræve en sammenlignelig undersøgelse af ét eller flere arealer holdt med henholdsvis pesticid og et alternativ i flere sæsoner, da årstidsvariationer også kan give udsving i resultatet.

Erfaringer fra tidligere justeringer i opgaveudførelsen siger, at en 7-dobling af udgifterne er et forsigtigt gæt.

Scenarie 1 - det ambitiøse

Driftscentret omlægger til pesticidfri bekæmpelse, bortset fra bekæmpelse af muldvarpe på idrætsarealer og flyvende skadevoldere. Niveaueet for renholdelse holdes på det nuværende med 12 overkørsler med alternativ behandlingsmetode pr. år.

Rent praktisk er det meget vanskeligt at ændre bekæmpelsesmetoden til fælder eller muldvarpeskræmmere på fodboldbaner, hvor der er et stort brugertryk, og hvor man kun vanskeligt kan spærre områder af, mens bekæmpelsen foregår.

Flyvende skadevoldere kan ligeledes kun meget vanskeligt bekæmpes med for eksempel elektronisk udstyr, da dette kræver en længere bekæmpelsestid. Det vil desuden kræve, at der skal efterlades udstyr på stedet; der vil være risiko for tyveri, misbrug eller hærværk af udstyret.

De invasive arter bekæmpes manuelt, og det undersøges, om større arealer kan opgravning, slåning, afgræsning eller lignende metoder.

Der afsættes ressourcer og midler til at forvalte og håndhæve administrationspraksis for kommunens indsatsplan over for borgere i forhold til de invasive arter. (Ikke indregnet i figur 3)

Belægninger som i dag holdes med 2-3 årlige udbringninger, holdes med alternativer som for eksempel termisk bekæmpelse (gasbrænding eller damp). Der bruges 12 udbringninger for at opnå et tilsvarende resultat.⁴

Der skal indkøbes udstyr til opgaven eller indhentes eksternt tilbud fra en leverandør med maskinerne.

Fjellerup Østergaards ruin (anslået til 600 m²) holdes som et forsøg med 8-14 årlige manuelle lugninger. Dette er en omkostningstung og ressourcekrævende opgave, og det er muligt, at selv hyppig lugning ikke kan forhindre rodudtrækninger og derved skader på de historiske fundamenter.

Det kan være en prøvehandling for at se, om ruinen kan holdes ukrudtsfri med pesticidfri bekæmpelse.

Scenarie 2 - en mellemvej

Driftscentret omlægger til pesticidfri ukrudtsbekæmpelse på belægninger, bortset fra Fjellerup Østergaard. Niveaueet for renholdelse sænkes til syv overkørsler med en alternativ behandlingsmetode pr. år.

---

⁴ Baseret på udsagn fra hæftet "Ukrudtsbekæmpelse på belægninger".

Belægninger som i dag holdes med 2-3 årlige udbringninger, holdes med alternativer som for eksempel termisk bekæmpelse (gasbrænding eller damp). Der bruges syv udbringninger pr. år - der må forventes et fald i kvaliteten af ukrudtsbekæmpelsen på belægninger.

Der skal indkøbes udstyr til opgaven eller indhentes eksternt tilbud fra en leverandør med maskinerne.

Scenarie 3 - vi ændrer ikke praksis

Hvad er det muliges kunst inden for de givne økonomiske rammer?

Omlægning af vejrabatter, hvor der i dag klippes græs til mere naturprægede rabatter, hvor der kun slås græs på de store flader. Udfordringen her er, at mange vejrabatter er smalle, så skal der klippes et skår ud til vej på grund af trafik hensyn og et skår ind mod nabo, er hele rabatten stort set klippet alligevel.

Hvor forvaltningen kan omlægge til vild med vilje, vil der ikke blive klippet græs så ofte, og her vil behovet for muldvarpebekæmpelse muligvis falde lidt. Det er så på den anden side muligt, at der vil blive en større frøspredning fra de vilde urter, som så i højere grad skal bekæmpes på belægningerne.

Hvis der skal rykkes i forhold til et fald i brug af pesticider på boldbanerne, skal der indtænkes et nyt system, som tilgodeser den daglige drift, spillernes brug af banerne med en eventuel alternativ bekæmpelsesmetode.

Baseret på 2020 tal			
	Scenarie 1	Scenarie 2	Scenarie 3
Skadedyr (uændret)	0,03 mio. kr.	0,03 mio. kr.	0,03 mio. kr.
Invasive arter	0,36 mio. kr. *	0,08 mio. kr.	0,05 mio. kr.
Ukrudt	0,45 mio. kr. **	0,27 mio. kr. ***	0,08 mio. kr.
Total:	0,85 mio. kr.	0,38 mio. kr.	0,17 mio. kr.

Figur 3

* Estimeret en syvfoldning af udgifterne fra 2020.

** Udgifterne for 2020 divideret med antal gange nået og ganget med 12.

*** Udgifterne for 2020 divideret med antal gange nået og ganget med syv.

Afrunding:

For at svare nøjagtigt på spørgsmålet, hvad vil det koste at udfase, vil det kræve en sammenlignelig undersøgelse af ét eller flere arealer holdt med henholdsvis pesticid og andet alternativ i én eller flere sæsoner, da årstidsvariationer også kan give udsving i resultatet.

Invasive arter:

Det er en udfordring, at kommunens indsatsplan ikke håndhæves overfor private lodsejere, så lodsejere påbydes at fjerne kæmpebjørneklo på deres ejendomme. Med en stigning i budgettet for dette område, kunne indsatsen hæves, og udbredelsen mindskes.

Med flere midler afsat til bekæmpelsen, ville Driftscentret i højere grad kunne håndtere bekæmpelsen af kæmpebjørneklo manuelt. Såfremt der er større naturarealer med forekomst af kæmpebjørneklo eller

pileurt, ville man kunne hegne og udsætte dyr til afgræsning af arealerne, dette kan holde bestandene i ave.

Kilder:

Baes-Jørgensen, Jens jjr@kl.dk, og Jakobsen, Rasmus Giese ragj@kl.dk (29. april 2019).

Ødelæggende pileurter breder sig i hele landet. Lokaliseret d. 13. april 2021 på:

<https://www.kl.dk/nyheder/momentum/2019/nr-8/odelaeggende-pileurter-breder-sig-i-hele-landet/>

Tvedt, Tilde & Kristoffersen, Palle. Skov og Landskab (FSL), Hansen, Preben K. & Kristensen, Kristian Danmarks Jordbrugsforskning (DJF).

Ukrudtsbekæmpelse på belægnings. Udgivere: Skov og Landskab og Miljøstyrelsen. 2002.

Lokaliseret 15. april på: <https://www2.mst.dk/Udgiv/publikationer/2002/87-7972-362-4/pdf/87-7903-146-3.pdf>